

הרה"צ רבי אלימלך בידרמן מלעלוב שליט"א
בני ברק

יסודות החינוך:

שמות בארות יצחק כשמות שקראן אברהם, והבכיה של האמא היהודיה להצלחת החינוך

- מתוך דברים שנשא במעמד חנוכת הבית למבנה הת"ת שטפנשט באלעד חשון תש"ע -

גם כאן, התלמוד תורה אותו אנו חונכים היום, הרי קיבל את שמו "תורת אמת" על שם קדוש עליון, הרה"ק משטפנשט (אמ"ת ר"ת א'ברהם מ'ת'יהו). כפי שאמרנו, בשימוש שמות קדמונים טמונה חשיבות רבה.

"א מאמע דארף ויינען"

פרשת תולדות מתחילה ב"ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו" - תפילות יצחק ורבקה. יש לזכור כי תפילת האם מסוגלת מאוד להצלחת הילדים.

בזמן שהרה"ק בעל ה'פני מנחם' מגור כיהן כראש ישיבה ב"שפת אמת", היה שם בחור שעזמו היה משתעשע מאוד בלימוד. ידעו הכל שה'פני מנחם' מחזיק מאוד מבחור זה. החזיק ממנו מאוד.

אירע ואביו של אותו בחור ששהה בירושלים, נכנס לחדרו של ה'פני מנחם', טרם יצא את העיר, ושאלו - "מה קורה עם בני?". השיב ה'פני מנחם': "הוא לומד טוב".

כשיצא האב החוצה, שמע מחברי הבחור, שה'פני מנחם' נוהג להתבטאות אודות בנו, שהוא עומד להיות גדול הדור הבא, ושהוא משתעשע עימו בלימוד שעות ארוכות.

אנו עומדים ביום א' פרשת תולדות, במעמד חנוכת הבית של התלמוד תורה ע"ש קדוש עליון הרה"ק רבי אברהם מתתיהו משטפנשט זצ"ל. רבינו בחיי אומר בפרשת השבוע, על הפסוק "וישב יצחק ויחפור את בארות המים ויקרא להם שמות כשמות אשר קרא להם אביו", שיש כאן רמז ברור לדורות הבאים. יצחק לא רצה לשנות את שמות הבארות שנתן אביו יצחק, כרמוז, שיהודי לא ישנה מדרכי אבותיו.

כמו בעניין הבארות, מצינו שהיחיד מהאבות הקדושים שלא שינו את שמו, הוא יצחק. אצל אברהם אבינו מצינו ששינו את שמו, יעקב קיבל את השם ישראל, היחיד שלא נשתנה שמו הוא יצחק אבינו. למה? משום שכל משאת נפשו של יצחק היתה, שיישאר לו אותו השם, להישאר באותה הדרך. גם זה רמז לדורות הבאים, שלא לשנות ממנהגי האבות.

אומרים בשם הרה"ק רבי ישכר דב מבעלזא זי"ע, שאמר על הפסוק: "וקשרתם אותם לאות על ידכם... ולמדתם אותם בניכם". כשם שבמצוות תפילין אין שום שינויים - אף אחד לא יכול לומר במצווה זו, כי פעם עשו כך והיום עושים אחרת - כך "ולמדתם אותם את בניכם", יש לוודא ולדאוג שלא יהיו שום שינויים מדרכי האבות.

לדאוג. אבל לבת, הרבנית, הוא אמר: "אָ מאמע דארף ווינען".

את הסיפור הזה סיפר הרבי ה'פני מנחם' לאבי הבחור המופלג, ובכך הסביר מדוע העדיף להעלים ממנו את האמת אודות הבן החשוב, והעדיף שהאב יתפלל על בנו...

על הבית - כדאי שתמשיך לבכות

נאמר בתורה "ועיני לאה רכות". למעשה בתנ"ך כתוב גם על רחל שהיא בכתה. שתי האחיות בכו. אלא שאצל רחל נאמר הבטחה – "כה אמר ה' מנעי קולך מבכי ועיניך מן דמעה", אבל אצל לאה אין הבטחה. ומדוע? כי רחל בכתה על הגלות, ועל הגלות יש הבטחה – "כה אמר ה' מנעי קולך מבכי" – אינך צריכה לבכות, עוד תבוא עת הגאולה. אבל "עיני לאה רכות" – לאה בכתה על ~~הענין להינשא לעשיו~~ אלו היו דמעות על הבית. על הבית – כדאי שתמשיך לבכות, "ועיני לאה רכות".

על הילדים יהודי תמיד צריך לבכות, "ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו". יש להתפלל ולבכות על התולדות.

"הושיבו ישיבה על קברו", ציונו של הרה"ק משטפנשט – על שמו נקרא התלמוד תורה, משמש למקום תפילה לרבים. כמה דמעות משאירים שם על ילדים טובים... כמה דמעות משאירים שם על דא ועל הא...

יש להקפיד שיהיה "קול שניהם שווים"

אחד מגדולי הדורות אמר בדרך צחות: על בן סורר ומורה אומרים חז"ל, שלא היה ולא יהיה. למה? השיב אותו צדיק: נאמר בתורה כי בן סורר ומורה הוא מי ש"איננו שומע בקול אביו ובקול אימו", ולמדים מכך חז"ל כי צריך להיות "קול

נכנס אפוא האב בחזרה ל'פני מנחם' ושאל: "שמעתי שהראש ישיבה אוהז על בני שהוא יהיה גדול הדור הבא, ומדוע הראש ישיבה רק אמר לי שהוא 'לומד טוב'?"

ענה לו ה'פני מנחם': "אנא עובדה ידענא". סיפר על אחד מאחיו שהיה צריך להתייצב בצבא הפולני. באותה עת ההתגייסות לצבא פולין היתה בגדר פיקוח נפש רוחני. אמו אז חשה שהיא עלולה להסתלק מהעולם, מרוב עגמת נפש, באם בנה אכן יגוייס לצבא.

האם, הרבנית, נכנסה לחדרו הפרטי של הרה"ק בעל ה'אמרי אמת' וביקשה ברכה, שהבן לא יגוייס. ה'אמרי אמת' הגיב ש"יהיה בסדר". האם ניסתה להוציא ממנו הבטחה, אך לא הצליחה. בשום אופן לא הצליחה.

כך כמה פעמים ביקשה הרבנית הבטחה כי הבן לא יגוייס, אך לא עלתה בידה. רצה אפוא הרבנית לאימה שהיתה אחותו של האמרי אמת. האם-האחות נכנסה לפני ה'אמרי אמת' ושאלה: מה יהיה עם הבן-הנכד, הלא מדובר בסכנת 'נפשות'. אמר ה'אמרי אמת': "אל תדאגי, לא ייקחו אותו לצבא". היה ברור לפניו שלא יגייסו אותו לצבא הפולני. כולם נרגעו, ונשקטו הרוחות.

כששמעה כך נכנסה הרבנית אל הרבי, ושאלה אותו: לאימי אמרת שלא ייקחו את בני לצבא, ומדוע לא יכולת לומר לי את זה. הלא ראית כיצד עניין זה מכאיב לי כ"כ. לא יכולת לומר לי, שהוא לא יגוייס?

אמר ה'אמרי אמת': "אָ מאמע דארף ווינען" – אמא צריכה לבכות. היינו, לאמא לא נותנים הבטחות. זאת בכדי שהיא תתפלל ותבכה. לאמה של הרבנית, לאחותו, אמר ה'אמרי אמת' דברים ברורים, שלא ייקחו את נכדה לצבא, שאין מה